

Advies

**Sectorraad Sociaal-Cultureel Werk
7 april 2021**

Advies over een lokaal relancebeleid en versoepelingen na vaccinatie

Naar aanleiding van enkele signalen uit het veld en de resultaten van bevestigingen (o.a. door De Ambassade, De Federatie en het Netwerk tegen Armoede), brengt de Sectorraad Sociaal-Cultureel Werk op eigen initiatief advies uit over het de nood aan een lokaal relancebeleid en de discussie met betrekking tot het toekennen van versoepelingen aan reeds gevaccineerde burgers.

LOKALE CONTEXT

De Vlaamse overheid ondersteunt de cultuur- en jeugdsector op verschillende fronten via financiële garanties en impulsen (o.a. de versnelde uitbetaling van voorschotten en een garantie van het subsidiebedrag voor 2021 in de jeugdsector), maar op lokaal niveau ziet de sectorraad een aantal belangrijke evoluties en uitdagingen bij een relance. Lokale overheden doen aanzienlijke inspanningen, maar blijven worstelen met de inhoudelijke ondersteuning van het lokale veld, terwijl net daar een grote nood aan zal zijn tijdens de komende periode. Om het rijke verenigingsleven na de crisis opnieuw te laten floreren en als samenleving opnieuw ten volle van alle sterktes te kunnen genieten, zijn bijkomende inspanningen noodzakelijk. In wat volgt duidt de sectorraad enkele ontwikkelingen en bezorgdheden.

A. Financiële impact

De coronacrisis heeft een zware financiële weerslag in het veld. Organisaties hebben te maken met een daling van de middelen, al zijn er binnen de sectoren ook grote verschillen tussen types organisaties onderling. Landelijke reisorganisaties worden bijvoorbeeld geconfronteerd met een sterke daling van hun inkomsten. Uit een bevestiging van De Federatie blijkt dat 4 op de 10 lokale groepen binnen het brede sociaal-cultureel werk het financieel lastig heeft.

Een algemene vaststelling is dat ledenorganisaties in grote onzekerheid leven voor het komende jaar. Het afgelopen jaar werd min of meer overbrugd door het aanspreken van financiële reserves, overheidssteun en solidariteit. Maar een tweede jaar op rij lijkt dit weinig haalbaar. Heel wat organisaties die werken met lidgelden, kijken aan tegen groot inkomstenverlies. Ook het zoeken naar nieuwe leden (werven op activiteiten) kan momenteel niet, waardoor de impact ook op langere

termijn speelt. Op deze manier komen organisaties die minder subsidie-afhankelijk zijn (lees: die voor hun werking voorzien in een aanzienlijk deel eigen inkomsten) meer in de problemen.

B. Brede ondersteuning van het veld

Lokale besturen focusten tijdens de coronacrisis noodgedwongen op hun eigen personeel en de eigen kernwerking. Partnerschappen met lokale actoren en vormen van burgerparticipatie werden on hold gezet, vrijwilligers haakten stilaan af. Private bedrijven boden op hun beurt een (al dan niet digitaal) alternatief aanbod aan via kant-en-klare pakketten. Voor lokale besturen vult dit belangrijke hiaten, maar de sectorraad vraagt om op langere termijn ook opnieuw de lokale (niet-commerciële) actoren in beeld te brengen. De samenwerking met commerciële spelers en de digitale werking (vb. online burgerbevragingen) mogen geen gemakkelijksoplossing worden.

De ondersteuning van het veld moet op termijn opnieuw verbreed worden, bij de heropstart moet ook het lokale niet-commerciële veld opnieuw betrokken worden.

C. Herinvesteren in vrijwilligers

Hoewel fysieke activiteiten al meer dan een jaar niet of amper mochten, bleven duizenden vrijwilligers niet bij de pakken zitten. Ze gingen creatief aan de slag met online mogelijkheden en met wat er fysiek wel nog mocht: stoepbezoeken, briefschrijfacties, verdeling van voedsel-, knutsel- en andere pakketten, fiets- en wandeltochten op afstand... Zo vonden vele organisaties zichzelf het voorbije jaar sterk heruit.

Maar we stellen ook vast dat heel wat vrijwilligers in de vrijetijdssectoren intussen afhaakten. Hier zien we ook een evolutie tussen de eerste en vanaf de tweede golf: het plannen en herplannen en afgelasten van activiteiten, de onzekerheid over perspectieven, het zien wegvallen van andere vrijwilligers,...

Uit een bevraging van De Federatie blijkt bijvoorbeeld dat ongeveer 1 op 5 actieve vrijwilligers op dit moment heeft afgehaakt. Velen wachten op betere tijden, maar sommigen hebben hun motivatie en energie verloren. Vaak verloren verenigingen en lokale actoren sinds het begin van de coronacrisis ook het contact met de vrijwilligers. Binnen het jeugdwerk dreigt het beperkt aantal kadervormingsattesten op termijn ook voor een tekort aan vrijwilligers te zorgen. Dit gaat om vele tienduizenden mensen en dus honderdduizenden uren vrijwillige inzet voor de samenleving. De sector vreest dat deze achterstand op korte termijn niet in te halen valt. Hier zijn vele collectieve inspanningen nodig, inspanningen die we nog enkele jaren zullen moeten doorzetten.

Bij een relance is een doorgedreven inzet op de heractivering van vrijwilligers noodzakelijk. De digitale netwerken moeten opnieuw plaats maken voor fysiek contact en betrokkenheid.

D. Lokale richtlijnen

De coronamaatregelen die op Vlaams niveau worden vastgelegd, worden op lokaal niveau soms te stringent toegepast. Lokale besturen zorgen op die manier voor een strengere toepassing van de regels dan strikt noodzakelijk, waardoor initiatieven en heropleving in de kiem gesmoord worden.

E. Herconnecteren met burgers

We zien ook kansen, want we stellen ook vast dat organisaties dikwijls merken dat burgers hun creatief, digitaal initiatief hebben ontdekt. Deze “anekdotische” ontmoetingen kunnen in de toekomst duurzamer worden, maar daar hebben organisaties tijd en menskracht voor nodig.

Maar tegelijk stellen vast dat heel wat burgers doorheen de maanden de aansluiting met verenigingen en burgers verloren hebben. Het is een nog grotere uitdaging om bij een heropstart opnieuw alle doelgroepen en alle lagen van de bevolking te bereiken, met bijzondere aandacht voor kwetsbare doelgroepen (senioren, kinderen en jongeren, mensen in armoede,...). Door de omschakeling naar een aanbod aan huis bij kwetsbare gezinnen is de terreinwinst rond toegankelijkheid, het meebeslissen en het samen creëren van de samenleving weggefallen. Dit herleidt mensen in armoede tot passieve gebruikers in plaats van actieve makers die het aanbod en de samenleving mee vormgeven.

Er heerst bovendien ongerustheid over een heropstart met een beperkt toegelaten aanbod en/of publiek. Het aanbod wordt op die manier zeer exclusief en het beperkt de participatie van kansengroepen (vb. hoeveel plaatsen zullen er zijn aan UiTPAS tarief?).

Er worden belangrijke inspanningen gedaan om organisaties financieel te ondersteunen, maar de grootste noden van (boven)lokale actoren situeren zich – meer dan tijdens de eerste lockdown – ook op inhoudelijk niveau; een vraag naar ondersteuning van digitale vaardigheden, vrijwilligerswerving, aanpak van non-participatie, etc. Zowel financiële als inhoudelijke inspanningen dienen in de toekomst te worden voorzien.

De Sectorraad Sociaal-Cultureel Werk vraagt de Vlaamse overheid om oog te hebben voor de lokale context en hier actief mee aan de slag te gaan; breng de lokale context in kaart, inventariseer gegevens, faciliteer ronde tafelgesprekken,... Dit proces kan worden vormgegeven in samenwerking met een taskforce dat de lokale besturen betreft en kan mogelijks uitmonden in een ‘masterplan lokaal verenigingsleven’ rond het hermobiliseren van lokale besturen en burgers in het belang van het samen-leven. Dit proces kan worden vormgegeven naar analogie met het ‘masterplan diversiteit in/en het jeugdwerk’. Daarin kunnen ook good practices en ervaringen uit de sector worden aangereikt.

De sectorraad vraagt om de krachten te bundelen en verantwoordelijkheden en rollen toe te wijzen aan actoren in het veld, administratie en beleidsmakers. Het is daarbij aangewezen om op politiek niveau ook verantwoordelijkheid en eigenaarschap toe te wijzen aan een coördinerend minister die dit over beleidsdomeinen heen mee oppikt.

VACCINATIEBELEID

Er is een gevoelige discussie gaande omtrent privileges voor reeds gevaccineerde burgers, die eerder dan anderen weer voluit zouden mogen participeren aan divers aanbod. Dit is een tijdelijk probleem dat zich echter snel zal opdringen, mede onder druk van het buitenland en commerciële actoren (vb. de recente beslissing over het Israëliësch vaccinatiepaspoort en de beslissing rond een reispas).

De Sectorraad Sociaal-Cultureel Werk is van mening dat veiligheid, gelijkheid en non-discriminatie de basis moeten vormen bij een beslissing. In het bijzonder kwetsbare doelgroepen mogen niet de dupe worden van het beleid (vb. omwille van de kostprijs van een sneltest of door een gebrek aan digitale vaardigheden).

Er zijn verschillende invalshoeken mogelijk: (1) Gelijkheid en solidariteit, (2) de weerslag op types van activiteiten en (3) beslissingen op het niveau van generaties. Deze invalshoeken zijn allemaal relevant en worden best naast elkaar gelegd om het maatschappelijk debat breed te beschouwen.

De sectorraad wijst ook op de nood aan laagdrempelige communicatie over de vaccinatiestrategie, met bijzondere aandacht voor kwetsbare doelgroepen (kort, visueel, helder). Heel wat organisaties gaan hier dagelijks mee aan de slag in de praktijk. Ze vertalen, informeren en begeleiden mensen richting vaccinaties. Zij zouden door de overheid nog veel meer als partner ingezet kunnen worden om de vaccinatiecampagne ook voor meer kwetsbare doelgroepen toegankelijk te maken.

De sectorraad beklemtoont dat iedereen zo spoedig mogelijk de kans moet krijgen om gevaccineerd te worden. Op basis van de basisvoorwaarden veiligheid, gelijkheid en non-discriminatie, stelt de sectorraad voor om, op het moment dat de kwetsbare doelgroepen gevaccineerd zijn, voor alle doelgroepen (dus niet enkel voor gevaccineerde burgers) opnieuw versoepelingen toe te laten. Dat dit geleidelijk zal gaan, spreekt voor zich. In eerste instantie zal het psychisch welzijn, het tegengaan van de coronamoeheid én tegelijk de virologische situatie er baat bij hebben dat er zo snel mogelijk expliciet voor wordt gekozen lokale vrijetijdsinitiatieven in beheersbare groepen mogelijk te maken. De concrete uitwerking hiervan moet vanzelfsprekend worden vormgegeven door experts met voldoende kennis over virologische aspecten, samen met de vrijetijdssectoren zelf die ondertussen al een jaar lang expert zijn in de heersende protocollen om lokale vrijetijdsactiviteiten veilig op poten te zetten.

Namens de Sectorraad Sociaal-Cultureel Werk,

Frie De Greef, voorzitter

Dirk Verbist, ondervoorzitter

Liesbeth Lemiëre, secretaris